

**VALSTYBINĖ VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS
TARNYBA PRIE SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJOS**
(institucijos ar įstaigos pavadinimas)

**2011 METŲ I PUSMEČIO APIBENDRINTA TERITORINIŲ
VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGŲ VEIKLOS
ATASKAITA**

2011 m. rugpjūčio 11 d. Nr. VD2-154

Vilnius

**APIBENDRINTA TERITORINIŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGŲ
2011 M. SAUSIO 1 D. – 2011 M. BIRŽELIO 30 D. VEIKLOS ATASKAITA**

**Programa „VISUOMENĖS SVEIKATOS SAUGOS UŽTIKRINIMAS“
(KODAS 01)**

**Strateginis tikslas – Mažinti paslaugų, gaminių, aplinkos veiksnių ir
užkrečiamųjų ligų neigiamą poveikį ir riziką gyventojų sveikatai**

1. Tikslas: Mažinti žalingo aplinkos poveikio visuomenės sveikatai riziką

Šiuolaikinės technologijos, gausūs moksliniai tyrimai, kintanti ekonominė ir socialinė aplinka formuoja pažangesnį visuomenės požiūrį į sveikatą. Žmonės pradeda suprasti, kad, norint ją išsaugoti ir kuo ilgiau gyventi visavertį gyvenimą, nepakanka laiku kreiptis į gydytoją. Sveikata, aktyvus gyvenimo būdas bei neužteršta aplinka yra ne mažiau svarbūs veiksniai. Tačiau, siekiant kurti sveikesnę visuomenę, vien žmonių sąmoningumo ir rūpinimosi aplinka bei savo sveikata nepakanka, būtina ir atitinkamų valstybės institucijų priežiūra ir pagalba. Technologijų plėtra bei pastaruoju metu valdžios atstovų vis labiau remiamas verslumas skatina naujų paslaugų atsiradimą ir naujų ūkio subjektų kūrimąsi. Šis reiškinys teigiamai veikia šalies ekonomiką, bet didžiausias bei svarbiausias kiekvienos valstybės turtas yra sveika visuomenė ir sveikas žmogus, todėl atsakingų valstybės institucijų pareiga – ne tik kelti šalies ekonominį lygį, bet ir mažinti žalingą aplinkos poveikį žmogaus sveikatai bei užtikrinti visuomenei teikiamų paslaugų saugumą. Siekiant šių tikslų, labai svarbu sukurti tinkamą teisinę bazę ir nuolat ją tobulinti bei vykdyti jau esančių teisės aktų įgyvendinimo priežiūrą. Vienas svarbiausių Valstybinės visuomenės sveikatos priežiūros tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – Tarnyba) strateginių tikslų yra *Mažinti žalingo aplinkos poveikio visuomenės sveikatai riziką*. Jam siekti Tarnybos strateginiame 2011–2013 metų veiklos plane numatyti trys uždaviniai:

1. *Mažinti ūkio subjektų teikiamų paslaugų neigiamą įtaką žmonių sveikatai;*
2. *Stiprinti aplinkos veiksnių galimo neigiamo poveikio visuomenės sveikatai prevenciją;*
3. *Teikti mokamas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas ir gerinti jų kokybę, diegiant naujas technologijas ir naujus laboratorinius tyrimo metodus.*

Vadovaudamosi Tarnybos 2011–2013 metų strateginiu veiklos planu, Tarnybai pavaldžios teritorinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos parengė metinius veiklos planus. Tolimesniuose ataskaitos skyriuose pateikiama apibendrinta šiuose planuose numatytų rodiklių apžvalga (2011 m. pirmojo pusmečio rezultatai).

1.1. Uždavinys: Mažinti ūkio subjektų teikiamų paslaugų neigiamą įtaką žmonių sveikatai

Siekdamos įgyvendinti uždavinį *Mažinti ūkio subjektų teikiamų paslaugų neigiamą įtaką žmonių sveikatai*, teritorinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos metiniuose planuose nusimatė nemažai priemonių ir veiksmų. Geriausių rezultatų per pirmąjį šių metų pusmetį buvo pasiekta vykdant priemonę *Informuoti visuomenę apie valstybinės visuomenės sveikatos saugos kontrolės rezultatus*. Remiantis teritorinių visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų pateiktais duomenimis, apskaičiuota, kad šios priemonės įvykdymas ataskaitiniu laikotarpiu siekia 60 proc. Išsamesnė informacija apie priemonės 2011 m. pirmojo pusmečio rodiklius pateikiama 1 lentelėje.

1 lentelė. Visuomenės informavimas apie valstybinės visuomenės sveikatos saugos kontrolės rezultatus, 2011 m. I pusmetis

Priemonė – Informuoti visuomenę apie valstybinės visuomenės sveikatos saugos kontrolės rezultatus			
Proceso ir indėlio vertinimo kriterijai	Rodiklis	Faktinė reikšmė (I pusmetis)	Įgyvendinimas (proc.)
Parengtų ir visuomenės informavimo priemonėse išplatintų straipsnių skaičius	62	32	52
Parengtų ir visuomenės informavimo priemonėse išplatintų pranešimų spaudai (trumpos informacijos) skaičius	114	59	52
Duotų interviu visuomenės informavimo priemonėms skaičius	178	131	74
Surengtų seminarų skaičius	15	11	73
Perskaitytų paskaitų ir pranešimų skaičius	64	26	41
Parengtos informacinės medžiagos vienetų skaičius	13	12	92

Paruoštų ir eksponuotų stendų skaičius	42	20	48
--	----	----	----

Apibendrinus teritorinių visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų pateiktus ataskaitinius duomenis, paaiškėjo, kad viena svarbiausių nagrinėjamam uždaviniui įgyvendinti skirtų priemonių *Vykdyti periodinę, grįžtamąją ir operatyviają valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę* ataskaitiniu laikotarpiu buvo vykdoma ne taip rezultatyviai. Bendras šios priemonės procesų ir indėlio vertinimo kriterijų įvykdymas per I pusmetį siekia 46 proc. Išsamesnė informacija pateikiama 2 lentelėje.

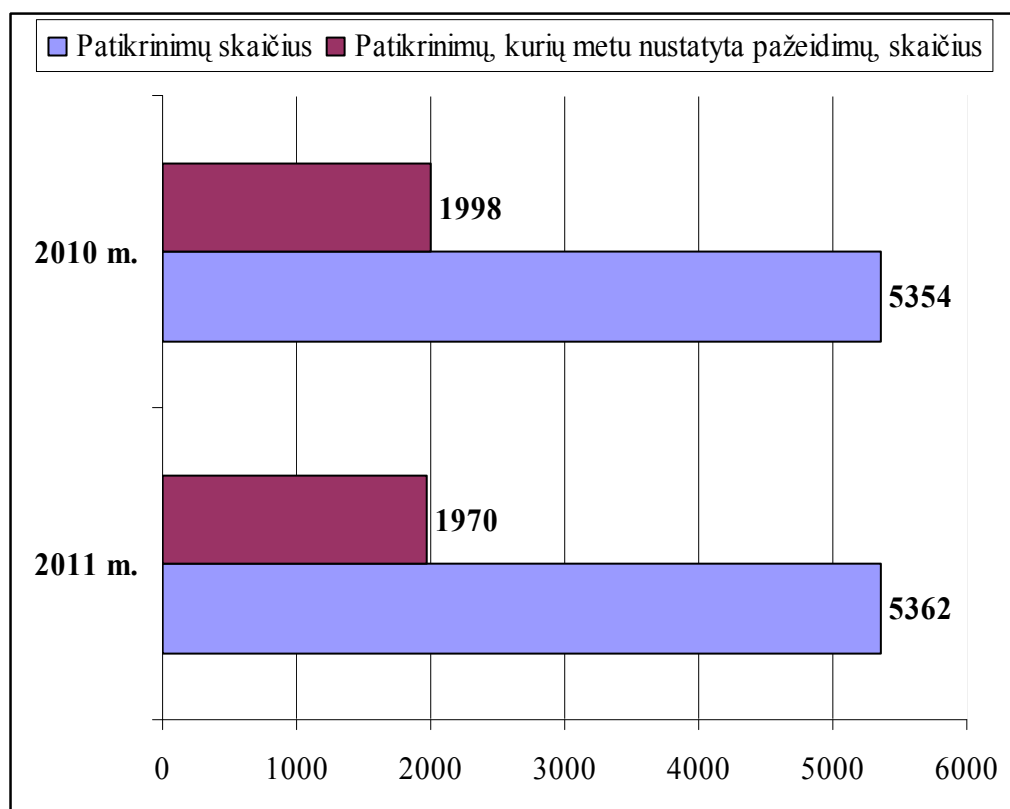
2 lentelė. Periodinės, grįžtamosios ir operatyviosios valstybinės visuomenės sveikatos saugos kontrolės vykdymas, 2011 m. I pusmetis

Priemonė – Vykdyti periodinę, grįžtamąją ir operatyviają valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę			
Veiksmai	Rodiklis	Faktinė reikšmė (I pusmetis)	Įgyvendinimas (proc.)
Periodinė valstybinė visuomenės sveikatos saugos kontrolė (atliktų patikrinimų skaičius)	8455	3431	41
Grįžtamoji valstybinė visuomenės sveikatos saugos kontrolė (atliktų patikrinimų skaičius)	1553	1129	73
Operatyvioji valstybinė visuomenės sveikatos saugos kontrolė (atliktų patikrinimų skaičius)	1652	802	49

Lentelėje matyti, kad priemonės *Vykdyti periodinę, grįžtamąją ir operatyviają valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę* veiksmai ataskaitiniu laikotarpiu buvo vykdomi netolygiai. Periodinės valstybinės visuomenės sveikatos saugos kontrolės įgyvendinimas siekia 41 proc., o grįžtamosios – net 73 proc. Atlikus išsamesnę analizę, paaiškėjo, kad periodinės valstybinės visuomenės sveikatos saugos kontrolės procentiniam įgyvendinimo rodikliui daugiausiai įtakos turėjo bendrojo lavinimo ir aukštosiose mokyklose atliekamų patikrinimų skaičius. Teritorinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos per 2011 metus bendrojo lavinimo mokyklose suplanavo atlikti 687 patikrinimus, bet per pirmąjį metų pusmetį buvo atliktas tik 61 patikrinimas (įgyvendinimo rodiklis – 9 proc.). Aukštosiose mokyklose per ataskaitinius metus numatyta atlikti 43 patikrinimus, bet per pirmąjį pusmetį nebuvo atliktas nė vienas. Nors minėtuose objektuose periodinė valstybinė visuomenės sveikatos saugos kontrolė per pirmus šešis metų mėnesius beveik nebuvo vykdoma, plano neįgyvendinimo rizika nėra didelė, kadangi tiek aukštąsias mokyklas, tiek

bendrojo lavinimo mokyklas dauguma teritorinių visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų yra suplanavusios patikrinti per II–IV metų ketvirčius. Bendrojo lavinimo mokyklų periodinę valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę teritorinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos planuoja atlikti per antrąjį pusmetį, nes siekdama įvertinti bendrojo lavinimo mokyklų pasirengimą naujiems mokslo metams ir surinkti tikslesnę informaciją apie visuomenės sveikatos saugos teisės aktų įgyvendinimą jose Tarnyba teritorinėms visuomenės sveikatos priežiūros įstaigoms rekomendavo šių objektų periodinę valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę planuoti atsižvelgiant į jų veiklos sezoniškumą. Aukštųjų mokyklų periodinę valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę suplanuota atlikti per antrąjį pusmetį ne tik dėl minėtos priežasties, bet ir todėl, kad šiems objektams dar nėra nustatyti specialieji reikalavimai. Pagal Tarnybos metinį planą, Lietuvos higienos normos, reglamentuojančios aukštųjų mokyklų sveikatos saugos reikalavimus, projektas turėtų būti parengtas per trečiąjį šių metų ketvirtį.

1 paveiksle pateikiamas ataskaitinio laikotarpio apibendrintų priemonės *Vykdyti periodinę, grįžtamąją ir operatyviąją valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę* vykdymo rezultatų palyginimas su praėjusių metų pirmojo pusmečio rodikliais.

1 paveikslas. 2010 m. I pusmečio ir 2011 m. I pusmečio valstybinės visuomenės sveikatos saugos kontrolės rezultatų palyginimas.

Paveiksle matyti, kad 2010 m. ir 2011 m. pirmojo pusmečio rezultatai labai panašūs. Apskaičiavus patikrinimų, kurių metu buvo nustatyta pažeidimų, procentą nuo bendro valstybinės visuomenės sveikatos saugos kontrolės metu atliktų patikrinimų skaičiaus, matyti, kad šiais metais patikrinimų, kurių metu buvo nustatyta pažeidimų, sumažėjo 0,6 proc. (2010 metų I pusmetį tokie patikrinimai sudarė 37,3 proc., 2011 m. I pusmetį – 36,7 proc.).

Vykdydamos priemonę *Tirti vartotojų skundus, susijusius su paslaugų kokybe*, teritorinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos išnagrinėjo 3 vartotojų skundus, susijusius su paslaugų kokybe, 2 skundai buvo išspręsti taikiai – šalių susitarimu.

Bendras uždavinio *Mažinti ūkio subjektų teikiamų paslaugų neigiamą įtaką žmonių sveikatai* įgyvendinimo lygis – **46** proc.

1.2. Uždavinys: Stiprinti aplinkos veiksnių galimo neigiamo poveikio visuomenės sveikatai prevenciją

Kitas tikslo *Mažinti žalingo aplinkos poveikio visuomenės sveikatai riziką* uždavinys – *Stiprinti aplinkos veiksnių galimo neigiamo poveikio visuomenės sveikatai prevenciją*. Jo įgyvendinimo lygis ataskaitiniu laikotarpiu siekia **59** proc. Viena svarbiausių šio uždavinio priemonių – *Teikti administracines paslaugas, susijusias su leidimų, licencijų ir kitų dokumentų išdavimu*. Šios priemonės vykdymo pirmojo pusmečio rezultatai pateikiami 3 lentelėje.

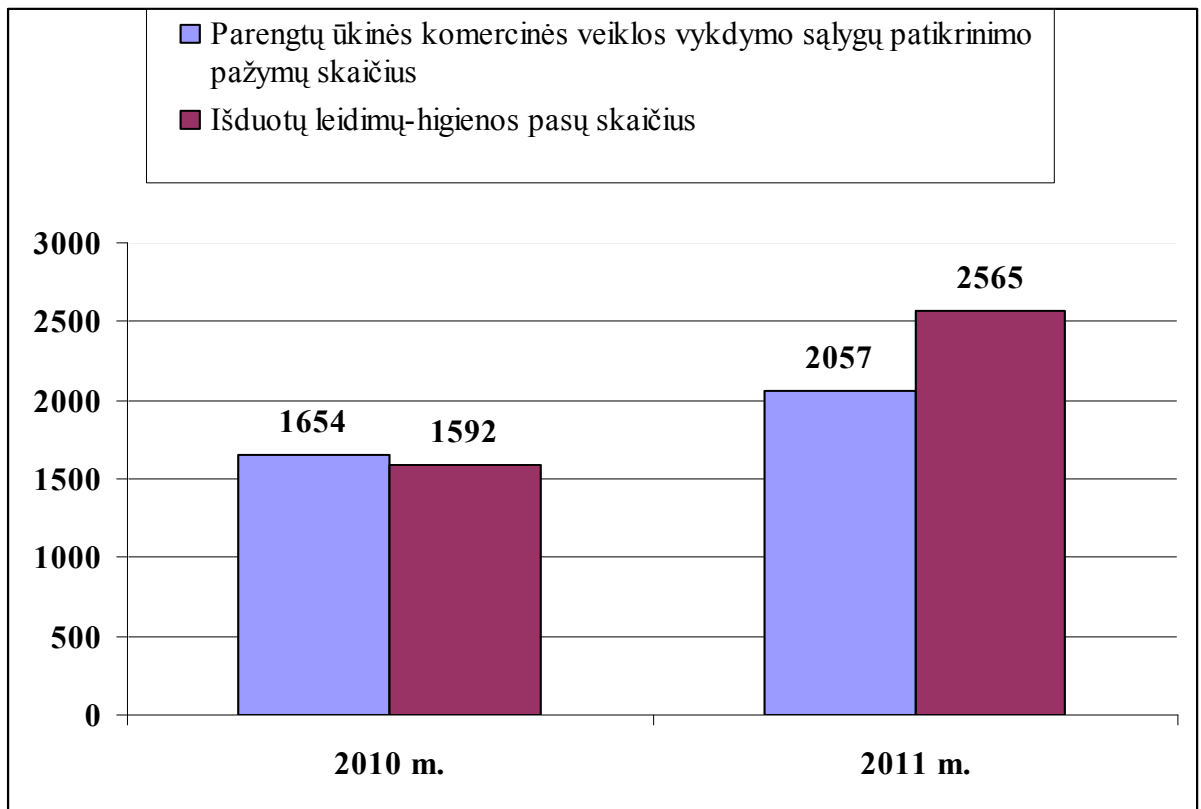
3 lentelė. Administracinių paslaugų, susijusių su leidimų, licencijų ir kitų dokumentų išdavimu, teikimas, 2011 m. I pusmetis

Priemonė – Teikti administracines paslaugas, susijusias su leidimų, licencijų ir kitų dokumentų išdavimu				
Veiksmai	Proceso ir indėlio vertinimo kriterijai	Rodiklis	Faktinė reikšmė (I pusmetis)	Įgyvendinimas (proc.)
Leidimų-higienos pasų išdavimas	Parengtų ūkinės komercinės veiklos vykdymo sąlygų patikrinimo pažymų skaičius	3154	2055	65
	Išduotų leidimų-higienos pasų skaičius	3306	2564	78
Dalyvavimas profesinės sveikatos užtikrinimo ir profesinių ligų nustatymo procese	Komisijos posėdžių skaičius	403	204	51
Pavojingų objektų avarinių planų derinimas ir tikrinimas	Peržiūrėtų pavojingų objektų avarinių planų projektų skaičius	19	5	26

Žmonių apsinuodijimo aplinkybių ir eigos tyrimas	Žmonių apsinuodijimo aplinkybių ir eigos tyrimų protokolų skaičius	1755	978	56
Dalyvavimas planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (toliau – SPAV) procese	Išvadų dėl SPAV atrankos dokumentų skaičius	63	57	90
	Išvadų dėl SPAV apimties nustatymo dokumentų kokybės skaičius	35	13	37
	Išvadų dėl SPAV ataskaitų skaičius	32	11	34
Dalyvavimas planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo (toliau – PAV) procese	Gautų atrankos išvadų dėl PAV būtinumo skaičius	553	340	61
	Nagrinėtų PAV programų skaičius	56	25	45
	Nagrinėtų PAV ataskaitų skaičius	53	30	57
Dalyvavimas planuojamos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo (toliau – PVSV) procese	Atliktų PVSV atrankos sprendimų skaičius	310	176	57
	Nagrinėtų PVSV ataskaitų skaičius	119	62	52
Dalyvavimas taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų (toliau – TIPK leidimas) išdavimo procese	Gautų paraiškų TIPK leidimui gauti ar atnaujinti XI dalį (Triukšmo sklaidymas ir kvapų kontrolė) skaičius	598	286	48
	Suderintų TIPK leidimo XI dalių skaičius	423	223	53
Dalyvavimas elektromagnetinio ryšio bei judriojo korinio ryšio valdyme	Suderintų radiotechninės dalies projektų skaičius	154	27	18
	Suderintų elektromagnetinės spinduliuotės stebėsenos planų skaičius	469	39	8
Vaikų ugdymo ir socialinės globos įstaigų valgiaraščių derinimas	Suderintų vaikų ugdymo ir socialinės globos įstaigų valgiaraščių skaičius	1789	637	36
Planuojamo nuodingų medžiagų poveikio sveikatai išankstinio vertinimo išvadų išdavimas	Patikrinimų subjektuose, norinčiuose gauti leidimą įsigyti, parduoti ar kitaip perleisti nuodingąsias medžiagas, skaičius	66	74	112
	Išduotų planuojamo nuodingųjų medžiagų poveikio sveikatai išankstinio vertinimo išvadų skaičius	66	74	112

Sveikatos apsaugos ministro 2002 m. gegužės 30 d. įsakymo Nr. 250 „Dėl apsinuodijimų nitritais ir nitratais diagnostikos ir profilaktikos“ vykdymas	Gautų pranešimų iš asmens sveikatos priežiūros įstaigų apie nėsčiąsias ir kūdikius iki 6 mėn., vartojančius šachtinių šulinių vandenį, skaičius	2538	1484	58
	Ištirtų šachtinių šulinių (neįskaitant pakartotinių mėginių) skaičius	2619	1521	58
	Pateiktų pranešimų apie šachtinių šulinių kokybę, ištirtų šachtinių šulinių vandens vartotojams skaičius	2539	1539	61
	Pateiktų pranešimų apie šachtinių šulinių vandens kokybę suinteresuotoms institucijoms skaičius	1452	881	61
Šachtinių šulinių vandens kokybės vertinimas	Mėginių, tirtų mikrobiologiniams rodikliams nustatyti, skaičius	2594	1516	58
	Mėginių, tirtų cheminiams rodikliams nustatyti, skaičius	2619	1526	58
Leidimo ekshumuoti žmonių palaikus išdavimas	Išduotų leidimų ekshumuoti žmonių palaikus skaičius	104	79	76
Leidimo vežti mirusiojo kūną (<i>laissez-passer</i>) išdavimas	Atiduotų leidimų vežti mirusiojo kūną (<i>laissez-passer</i>) skaičius	16	1	6

Lentelėje matyti, kad ataskaitiniu laikotarpiu priemonės *Teikti administracines paslaugas, susijusias su leidimų, licencijų ir kitų dokumentų išdavimu* veiksmai bei proceso ir indėlio vertinimo kriterijai nebuvo įgyvendinami tolygiai. Vieni rodikliai nesiekė numatytosios reikšmės, kiti – gerokai viršijo planuotąsias. Išnagrinėjus priemonės vykdymo rezultatus, nustatyta, kad nukrypimai nuo plano nėra labai reikšmingi bei nulemti išorės veiksnių, kuriuos sudėtinga numatyti sudarant veiklos planą. Taip pat nustatyta, kad beveik visų teritorinių visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų leidimų-higienos pasų išdavimo rodikliai buvo didesni nei planuota. 2 paveiksle pateikiamas išduotų leidimų-higienos pasų ir parengtų ūkinės komercinės veiklos vykdymo sąlygų patikrinimo pažymų skaičiaus palyginimas su praėjusių metų pusmečio rodikliais.

2 paveikslas. Leidimų-higienos pasų išdavimas, 2010 m. I pusmetis ir 2011 m. I pusmetis.

Paveiksle matyti, kad ataskaitiniu laikotarpiu abu leidimų-higienos pasų išdavimo rodikliai ženkliai padidėjo. 2011 m. I pusmetį parengtų ūkinės komercinės veiklos vykdymo sąlygų patikrinimo pažymų skaičius 2010 m. I pusmečio rodiklius viršija 24 proc., o išduotų leidimų-higienos pasų skaičius – net 61 proc. Paveiksle taip pat matyti, kad ataskaitiniu laikotarpiu, kitaip nei praėjusiais metais, leidimų-higienos pasų išduota daugiau nei parengta ūkinės komercinės veiklos vykdymo sąlygų patikrinimo pažymų. Manoma, kad pokyčiams įtakos turėjo Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. liepos 13 d. įsakymas Nr. V-632, kuriuo patvirtintos naujos LHP išdavimo taisyklės. Jose supaprastinta LHP išdavimo tvarka. Jei asmuo teikia paslaugas patalpose, kurioms LHP jau yra išduotas, arba su jau turimu LHP nori tą pačią veiklą vykdyti kitose patalpose, turi būti atliekamas tik dalinis ūkinės komercinės veiklos vertinimas. Išduodant LHP asmenims, kurie numato veiklą vykdyti patalpose, kurioms LHP jau yra išduotas, turi būti vertinami su asmeniu susiję reikalavimai, bet nevertinami teritorijos, pastatų (patalpų) įrengimo reikalavimai. Kai asmuo, turintis LHP veiklai vykdyti vienoje patalpose, nori tą pačią veiklą vykdyti kitose patalpose, kurioms LHP nėra išduotas, išduodant LHP vertinami teritorijos, pastatų (patalpų) įrengimo reikalavimai, bet nevertinami su asmeniu susiję reikalavimai. Ūkinės komercinės veiklos vykdymo sąlygų vertinimas veiklos vykdymo vietoje neatliekamas, kai asmuo, kuris turi LHP, nori gauti LHP vykdyti tą pačią ūkinę komercinę veiklą patalpose, kuriose

kitam asmeniui jau yra išduotas LHP tai pačiai ūkinei komercinei veiklai tomis pačiomis sąlygomis. Šiuo atveju vertinimas neatliekamas, kai asmuo paraiškoje deklaruoja, kad ūkinės komercinės veiklos sąlygos nesikeis.

Bendras priemonės *Teikti administracines paslaugas, susijusias su leidimų, licencijų ir kitų dokumentų išdavimu* įgyvendinimo lygis – 59 proc.

Dalyvavimas teritorijų planavimo ir valstybinės statybų priežiūros procese – tai dar viena nagrinėjamo uždavinio priemonė. Jos vykdymo ataskaitiniu laikotarpiu rezultatai pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė. *Dalyvavimas teritorijų planavimo ir valstybinės statybų priežiūros procese, 2011 m. I pusmetis*

Priemonė – Dalyvauti teritorijų planavimo ir valstybinės statybų priežiūros procese				
Veiksmai	Proceso ir indėlio vertinimo kriterijai	Rodiklis	Faktinė reikšmė (I pusmetis)	Įgyvendinimas (proc.)
Dalyvavimas teritorijų planavimo procese	Parengtų teritorijų planavimo dokumentų vertinimo pažymų skaičius	2984	1975	66
	Išduotų planavimo sąlygų planavimo dokumentams rengti skaičius	2878	2465	86
	Pakeistų / papildytų planavimo sąlygų skaičius	28	2	7
Dalyvavimas statybų valstybinės priežiūros procese	Statinio projektavimo dokumentų tikrinimo pažymų skaičius	9465	4940	52
	Patikrintų statinių skaičius	2024	831	41

Lentelėje matyti, kad ataskaitiniu laikotarpiu priemonė *Dalyvauti teritorijų planavimo ir valstybinės statybų priežiūros procese* taip pat nebuvo vykdoma tolygiai. Tačiau išanalizavus atskirų teritorinių visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų pateiktus ataskaitinius duomenis, nustatyta, kad nukrypimai nuo plano buvo nulemti išorės veiksnių ir nuo teritorinių visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų tiesiogiai nepriklausė. Manoma, kad veiksmų atlikimo netolygumai neturėtų paveikti metinio priemonės įvykdymo rodiklio, nes per pirmąjį 2011 m. pusmetį jis siekia 59 proc.

Vykdydamos nagrinėjamo uždavinio priemonę *Šviesti ir konsultuoti ūkio subjektus*, teritorinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos organizavo 21 seminarą (priemonės įvykdymas 50 proc.).

5 lentelėje pateikiami apibendrinti priemonės *Informuoti visuomenę apie aplinkos veiksnius, galinčius turėti neigiamos įtakos visuomenės sveikatai* rodikliai.

5 lentelė. Visuomenės informavimas apie aplinkos veiksnius, galinčius turėti neigiamos įtakos visuomenės sveikatai, 2011 m. I pusmetis

Priemonė – Informuoti visuomenę apie aplinkos veiksnius, galinčius turėti neigiamos įtakos visuomenės sveikatai			
Proceso ir indėlio vertinimo kriterijai	Rodiklis	Faktinė reikšmė (I pusmetis)	Įgyvendinimas (proc.)
Parengtų ir visuomenės informavimo priemonėse išplatintų straipsnių skaičius	95	39	41
Parengtų ir visuomenės informavimo priemonėse išplatintų pranešimų spaudai (trumpos informacijos) skaičius	114	55	48
Duotų interviu visuomenės informavimo priemonėms skaičius	183	128	70
Surengtų seminarų skaičius	3	1	0
Perskaitytų paskaitų ir pranešimų skaičius	4	10	daugiau nei 2 kartus daugiau
Parengtos informacinės medžiagos vienetų skaičius	44	19	43
Paruoštų ir eksponuotų stendų skaičius	23	14	61

Lentelėje matyti, kad, kaip ir kitų nagrinėjamo uždavinio priemonių, priemonės *Informuoti visuomenę apie aplinkos veiksnius, galinčius turėti neigiamos įtakos visuomenės sveikatai* proceso ir indėlio vertinimo kriterijai buvo įgyvendinami netolygiai, tačiau plano neįgyvendinimo rizika nenustatyta, nes bendras priemonės *Informuoti visuomenę apie aplinkos veiksnius, galinčius turėti neigiamos įtakos visuomenės sveikatai* įvykdymo procentas per pirmąjį pusmetį siekia 56 proc., o iki šiol nevykdyto kriterijaus *Surengtų seminarų skaičius* suplanuota reikšmė nėra didelė.

1.3. Uždavinys: Teikti mokamas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas ir gerinti jų kokybę, diegiant naujas technologijas ir naujus laboratorinius tyrimo metodus

Trečias tikslo *Mažinti žalingo aplinkos poveikio visuomenės sveikatai riziką* uždavinys – *Teikti mokamas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas ir gerinti jų kokybę, diegiant naujas technologijas ir naujus laboratorinius tyrimo metodus* per pirmąjį 2011 m. pusmetį buvo įgyvendintas 91 proc. Įgyvendindamos šį uždavinį, teritorinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos teikė nuomos paslaugas. Per ataskaitinį laikotarpį pasirašyta 50 nuomos sutarčių (planuota per metus – 55).

2. Tikslas: Stiprinti užkrečiamųjų ligų epidemiologinę priežiūrą ir kontrolę

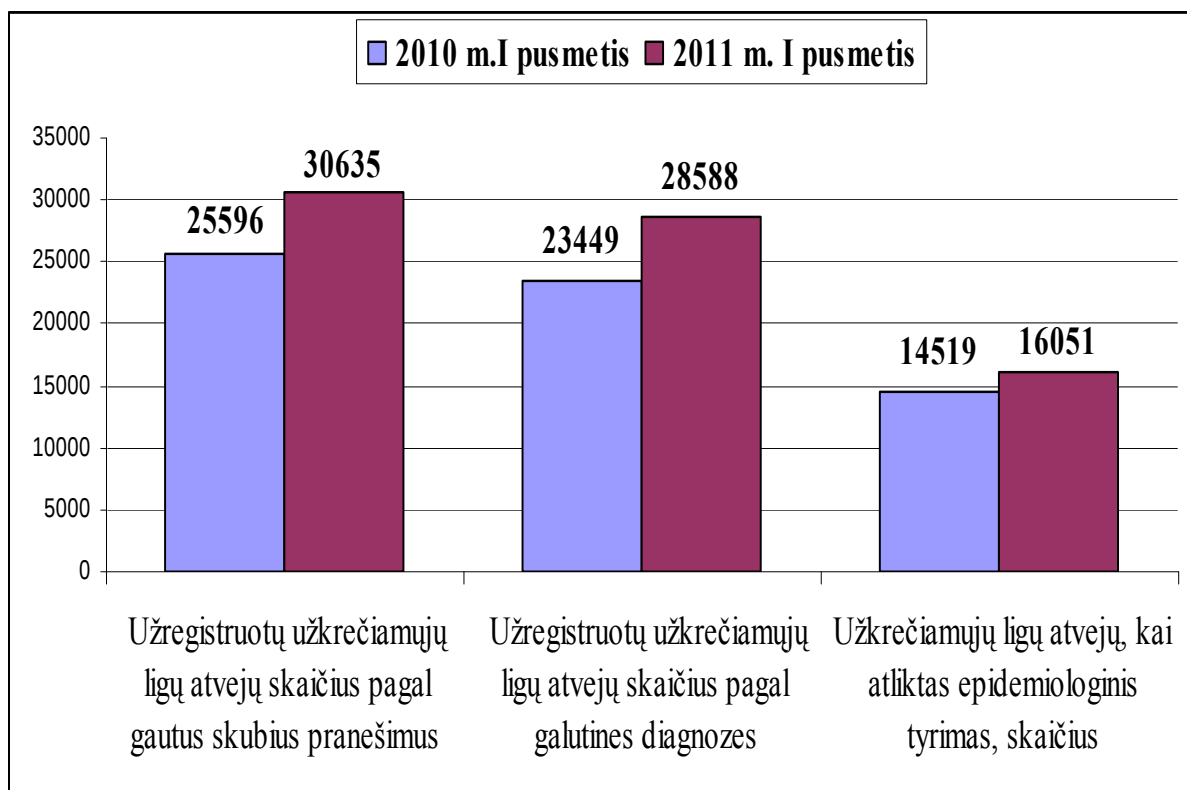
Pastaruoju metu suaktyvėjus migracijai bei komerciniams ryšiams, padažnėjus tarptautinėms kelionėms, užkrečiamųjų ligų priežiūra ir kontrolė įgijo dar didesnę reikšmę. Mikroorganizmai nuolat prisitaiko ir kinta, atsiranda naujų ligų, o kitos tampa vis pavojingesnės. Nesiimant atitinkamų priemonių, užkrečiamosios ligos gali sparčiai išplisti. Todėl vienas iš Tarnybos tikslų yra *Stiprinti užkrečiamųjų ligų epidemiologinę priežiūrą ir kontrolę*. Jam pasiekti Tarnybos strateginiame 2011–2013 metų veiklos plane ir teritorinių visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų metiniuose veiklos planuose numatyti trys uždaviniai:

1. *Nustatyti užkrečiamųjų ligų epidemiologinius dėsniumus apskrityse;*
2. *Stiprinti užkrečiamųjų ligų kontrolę;*
3. *Sumažinti užkrečiamųjų ligų įvežimo riziką ir užkirsti kelią jų išplitimui medicininės karantininės kontrolės valstybės sienos perėjimo punktuose.*

2.1. Uždavinys: Nustatyti užkrečiamųjų ligų epidemiologinius dėsniumus apskrityse

Siekdamos nustatyti užkrečiamųjų ligų epidemiologinius dėsniumus apskrityse, teritorinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos ataskaitiniu laikotarpiu vykdė priemonę *Registruoti užkrečiamąsias ligas*. Užkrečiamųjų ligų registracija yra vienas svarbiausių epidemiologinės priežiūros elementų. Per pirmąjį 2011 m. pusmetį teritorinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos pagal gautus skubius pranešimus užregistravo 30635 užkrečiamųjų ligų atvejus (tai sudaro

60 proc. nuo plane numatytos reikšmės), pagal galutines diagnozes – 28588 (62 proc.). Vykdydamos kitą nagrinėjamo uždavinio priemonę *Atlikti užkrečiamųjų ligų atvejų epidemiologinį tyrimą*, teritorinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos epidemiologiškai ištyrė 16051 užkrečiamųjų ligų atvejį (59 proc.). Abiejų priemonių kriterijų palyginimas su praėjusių metų to paties laikotarpio rezultatais pateikiamas 4 paveiksle.

4 paveikslas. Užkrečiamųjų ligų atvejai ir jų epidemiologinis ištyrimas, 2010 m. I pusmetis ir 2011 m. I pusmetis.

Paveiksle matyti, kad, palyginti su praėjusių metų pirmuoju pusmečiu, 2011 m. pirmąjį pusmetį padaugėjo užregistruotų užkrečiamųjų ligų atvejų: pagal skubius pranešimus užkrečiamųjų ligų atvejų užregistruota 20 proc. daugiau; pagal galutines diagnozes – 22 proc. daugiau. Manoma, kad užregistruotų užkrečiamųjų ligų skaičius ataskaitiniu laikotarpiu yra didesnis ne tik dėl išaugusio užkrečiamųjų ligų atvejų skaičiaus, bet ir dėl pagerėjusio informacijos iš asmens sveikatos priežiūros įstaigų perdavimo.

Paveiksle taip pat matyti, kad ataskaitiniu laikotarpiu užkrečiamųjų ligų atvejų epidemiologiškai ištirta daugiau nei praėjusiais metais tuo pačiu laikotarpiu, tačiau apskaičiavus epidemiologiškai ištirtų užkrečiamųjų ligų atvejų procentą (nuo užregistruotų užkrečiamųjų ligų atvejų skaičiaus pagal gautuosius skubius pranešimus), matyti, kad ataskaitiniu laikotarpiu jų buvo

ištirta 4 proc. mažiau nei praėjusių metų pirmąjį pusmetį (2010 m. I pusmetis – 57 proc., 2011 m. I pusmetis – 53 proc).

Siekiant kuo efektyviau planuoti ir vykdyti užkrečiamųjų ligų kontrolę, būtina nustatyti užkrečiamųjų ligų epidemiologinius dėsningumus bei svarbiausius rizikos veiksnius teritorijoje (apskirtyje / savivaldybėse). Todėl metiniuose teritorinių visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų veiklos planuose numatyta dar viena nagrinėjamo uždavinio priemonė – *Atlikti retrospektyvinę sergamumo analizę, nustatyti teritorijoje užkrečiamųjų ligų epidemiologinius dėsningumus, svarbiausius rizikos veiksnius*. Vykdam šią priemonę, aprašoma užkrečiamųjų ligų epidemiologinė situacija teritorijoje bei atitinkamoms institucijoms parengiamos statistinių ataskaitų formos. Išsamesnė informacija apie šios priemonės veiksmus bei proceso ir indėlio vertinimo kriterijus pateikiama 6 lentelėje.

6 lentelė. Retrospektyvinės sergamumo analizės atlikimas teritorijoje bei užkrečiamųjų ligų epidemiologinių dėsningumų nustatymas, 2011 m. I pusmetis

Priemonė – Atlikti retrospektyvinę sergamumo analizę, nustatyti teritorijoje užkrečiamųjų ligų epidemiologinius dėsningumus				
Veiksmai	Proceso ir indėlio vertinimo kriterijai	Rodiklis	Faktinė reikšmė (I pusmetis)	Igyvendinimas (proc.)
Užkrečiamųjų ligų epidemiologinės situacijos teritorijoje (apskirtyje / savivaldybėse) aprašymas	Parengtų užkrečiamųjų ligų epidemiologinės situacijos teritorijoje (apskirtyje / savivaldybėse) aprašymų skaičius	54	43	80
Statistinių ataskaitų formų atitinkamoms institucijoms rengimas	Parengtų ir pateiktų atitinkamoms institucijoms metinių statistinių ataskaitų formų skaičius	348	307	88
	Parengtų ir pateiktų atitinkamoms institucijoms ketvirtinių statistinių ataskaitų formų skaičius	224	117	52
	Parengtų ir pateiktų atitinkamoms institucijoms mėnesinių ataskaitų formų skaičius	3154	1553	49

Bendras uždavinio *Nustatyti užkrečiamųjų ligų epidemiologinius dėsningumus apskrityse* įgyvendinimas per 2011 m. pirmąjį pusmetį siekia **61** proc.

2.2. Uždavinys: Stiprinti užkrečiamųjų ligų kontrolę

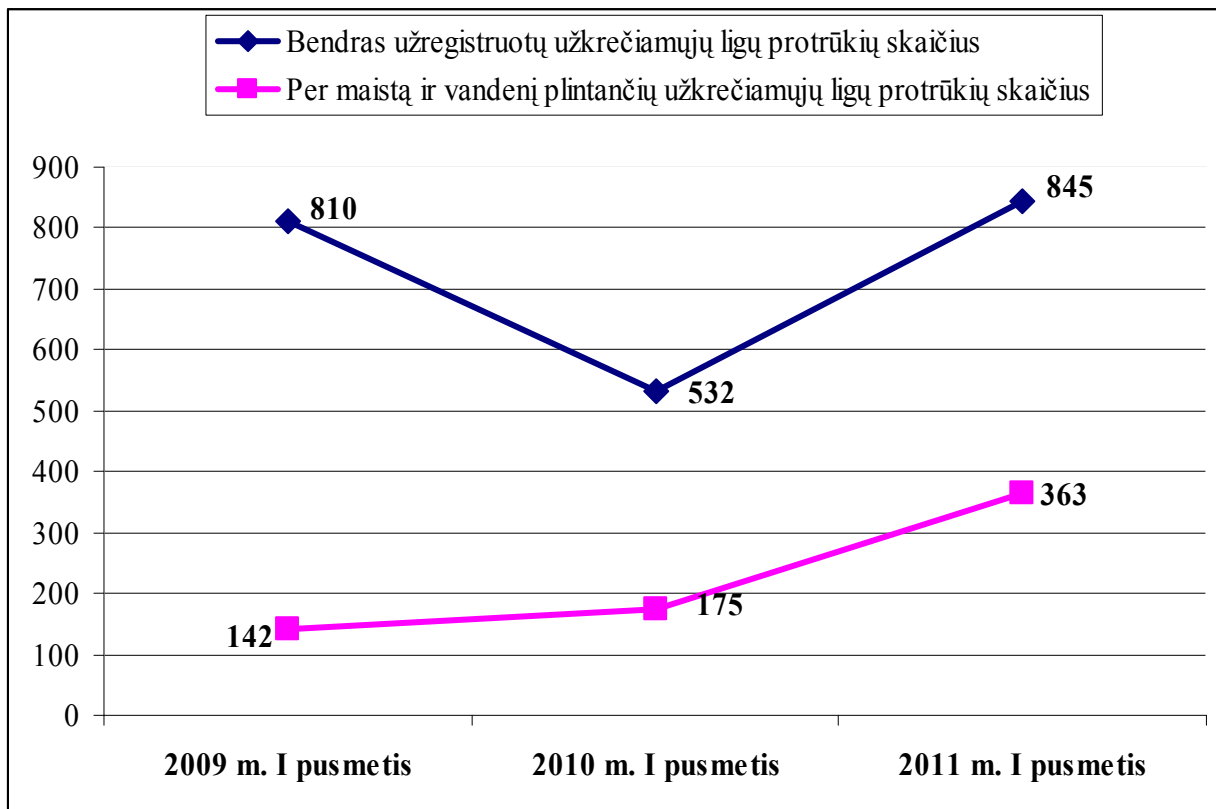
Kitas tikslo *Stiprinti užkrečiamųjų ligų epidemiologinę priežiūrą ir kontrolę* uždavinys – *Stiprinti užkrečiamųjų ligų kontrolę*. Viena svarbiausių šio uždavinio priemonių – *Išaiškinti, tirti ir likviduoti užkrečiamųjų ligų protrūkius*. Ligos protrūkis – tai du ar daugiau tos pačios užkrečiamosios ligos, kuria užsikrečia žmonės, atvejai arba padėtis, kai nustatytų ligos atvejų skaičius viršija skaičių, kurio tikėtasi, ir visi ligos atvejai yra arba gali būti susiję su tuo pačiu infekcijos šaltiniu, perdavimo veiksniu ir tarpusavyje epidemiologiškai susiję laiko, asmens ar vietos požimiu. Siekiant tiksliau ir kokybiškiau įvertinti protrūkį, reikia nustatyti galimą infekcijos šaltinį, perdavimo veiksnį ir išplitimo priežastis bei išnagrinėti priklausomybę tarp kintamųjų (veiksnių) ir sveikatos sutrikimų, t. y. atlikti analitinį epidemiologinį tyrimą. 7 lentelėje pateikiami 2011 m. I pusmečio priemonės *Išaiškinti, tirti ir likviduoti užkrečiamųjų ligų protrūkius* vykdymo rezultatai.

7 lentelė. Užregistruoti užkrečiamųjų ligų protrūkiai ir jų epidemiologinis analitinis tyrimas, 2011 m. I pusmetis

Priemonė – Išaiškinti, tirti ir likviduoti užkrečiamųjų ligų protrūkius			
Proceso ir indėlio vertinimo kriterijai	Rodiklis	Faktinė reikšmė (I pusmetis)	Įgyvendinimas (proc.)
Užregistruotų užkrečiamųjų ligų protrūkių skaičius	828	845	102
Atliktų užkrečiamųjų ligų protrūkių epidemiologinių analitinių tyrimų (kohortinis, atvejis-kontrolė) skaičius	12	5	42

Lentelėje matyti, kad ataskaitiniu laikotarpiu užkrečiamųjų ligų protrūkių užregistruota daugiau nei tikėtasi užregistruoti per metus. Atlikus išsamesnę analizę, paaiškėjo, kad ypač padaugėjo per maistą ir vandenį plintančių užkrečiamųjų ligų protrūkių. 5 paveiksle pateikiamas 2011 m. pirmojo pusmečio bendro užkrečiamųjų ligų protrūkių skaičiaus bei per maistą ir vandenį plintančių

užkrečiamųjų ligų protrūkių skaičiaus palyginimas su 2009 m. ir 2010 m. to paties laikotarpio rodikliais.

5 paveikslas. Užregistruoti užkrečiamųjų ligų protrūkiai, 2009 m. I pusmetis, 2010 m. I pusmetis ir 2011 m. I pusmetis.

Paveiksle matyti, kad ataskaitinio laikotarpio rodikliai yra didžiausi, o ypač akivaizdus per maistą ir vandenį plintančių užkrečiamųjų ligų protrūkių pagausėjimas. Palyginti su 2009 m. pirmuoju pusmečiu, šis rodiklis padidėjo daugiau nei 2,5 karto, su tuo pačiu laikotarpiu 2010 m. – 2 kartus.

Skiepijimas – tai vienas reikšmingiausių pasiekimų visuomenės sveikatos istorijoje. Šio pasiekimo dėka išvengta daugelio mirtinų ligų plitimo. Apsauga nuo užkrečiamųjų ligų skiepijimu – tai ne tik asmens apsauga nuo sveikatai pavojingos ligos, bet ir svarbus kiekvienos šalies ekonominio bei socialinio vystymosi veiksnys. Sveikatos apsaugos ministro 2009 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. V-242 „Dėl Nacionalinės imunoprofilaktikos 2009–2013 metų programos patvirtinimo“ patvirtinta Nacionalinės imunoprofilaktikos 2009–2013 metų programa, kurią įgyvendinant turi dalyvauti teritorinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos, todėl jos

metiniuose veiklos planuose numatė vykdyti priemonę – *Koordinuoti imunoprofilaktikos vykdymą apskrityse*. Šios priemonės 2011 m. pirmojo pusmečio vykdymo rezultatai pateikiami 8 lentelėje.

8 lentelė. Imunoprofilaktikos vykdymo apskrityse koordinavimas, 2011 m. I pusmetis

Priemonė – Koordinuoti imunoprofilaktikos vykdymą apskrityse				
Veiksmai	Proceso ir indėlio vertinimo kriterijai	Rodiklis	Faktinė reikšmė (I pusmetis)	Įgyvendinimas (proc.)
Imunoprofilaktinio darbo organizavimas ir koordinavimas	Įvertintų kartą per metus iš asmens sveikatos priežiūros įstaigų gautų profilaktinių skiepimų apimtys (imuniteto būklės) ataskaitų skaičius	349	328	94
	Gautų ir įvertintų nepageidaujamų reakcijų į skiepus protokolų skaičius	23	17	74
	Teisės aktų nustatyta tvarka įvertintų asmens sveikatos priežiūros įstaigų dėl imunoprofilaktinio darbo organizavimo skaičius	693	363	52
	Teiktų konsultacijų imunoprofilaktinio darbo organizavimo klausimais skaičius	750	341	45
	Įstaigų, kurios aprūpintos pasiutligės imunobiologiniais preparatais, skaičius	317	302	95
	Atvejų, kai atliktas epidemiologinis tyrimas dėl asmenų, nukentėjusių nuo pasiutusių ar įtariamai pasiutusių gyvūnų, keistasi informacija su VMVT *, teiktos rekomendacijos dėl imunoprofilaktikos, skaičius	6194	3219	52
Profilaktinių skiepimų atlikimo pagal epidemiologines situacijas organizavimas	Asmenų, kurie nukentėjo nuo pasiutusių ar įtariamai pasiutusių gyvūnų ir dėl šios priežasties buvo paskiepyti nuo pasiutligės, skaičius	3597	1870	52

**Valstybinė maisto veterinarijos tarnyba*

Lentelėje matyti, kad nagrinėjamos priemonės beveik visų procesų ir indėlio vertinimo kriterijų įvykdymas yra labai aukštas. Puikių rezultatų ataskaitiniu laikotarpiu pasiekta ir vykdant kitą nagrinėjamo uždavinio priemonę – *Informuoti visuomenę apie užkrečiamąsias ligas*. Bendras šios priemonės įvykdymas siekia net 80 proc., o bendras šio uždavinio įgyvendinimas – **57** proc.

2.3. Uždavinys: Sumažinti užkrečiamųjų ligų įvežimo riziką ir užkirsti kelią jų išplitimui medicininės karantininės kontrolės valstybės sienos perėjimo punktuose

Sumažinti užkrečiamųjų ligų įvežimo riziką ir užkirsti kelią jų išplitimui medicininės karantininės kontrolės valstybės sienos perėjimo punktuose – tai teritorinių visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų uždavinys, kuriam įgyvendinti vykdoma tik viena, bet labai svarbi priemonė – *Vertinti biologinės kilmės ekstremalias visuomenės sveikatai situacijas pagal Pasaulio sveikatos organizacijos Tarptautinių sveikatos priežiūros taisyklių (2005 m.) nuostatas*. Vadovaudamosi šių taisyklių nuostatomis, teritorinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos atlieka medicininius-karantininius patikrinimus. Medicininis-karantininis patikrinimas – tai Tarnybai pavaldžių įstaigų užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės funkcijas vykdančių specialistų atliekama transporto priemonių, bagažo, konteinerių, įrenginių, krovinių, prekių ar pašto siuntų apžiūra, įskaitant svarbių duomenų ir dokumentų įvertinimą. Be to, vykdydamos nagrinėjamą priemonę, teritorinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos rengia bei koreguoja pasirengimo biologinės kilmės ekstremalioms visuomenės sveikatai situacijoms (gripas, raupai) planus. Pasirengimo biologinės kilmės ekstremalioms visuomenės sveikatai situacijoms plano paskirtis – išankstiniu kryptingu pasirengimu ir veikla sumažinti biologinės kilmės ekstremalių situacijų kilimo galimybę, o joms įvykus – operatyviai veikti pagal tiksliai apibrėžtą veiksmų seką, siekiant sušvelninti sukeltas pasekmes. Priemonės *Vertinti biologinės kilmės ekstremalias visuomenės sveikatai situacijas pagal Pasaulio sveikatos organizacijos Tarptautinių sveikatos priežiūros taisyklių (2005 m.) nuostatas* 2011 m. pirmojo pusmečio vykdymo rezultatai pateikiami 9 lentelėje.

9 lentelė. *Biologinės kilmės ekstremalių visuomenės sveikatai situacijų pagal Pasaulio sveikatos organizacijos Tarptautinių sveikatos priežiūros taisyklių nuostatas, vertinimas, 2011 m. I pusmetis*

Priemonė – Vertinti biologinės kilmės ekstremalias visuomenės sveikatai situacijas pagal Pasaulio sveikatos organizacijos Tarptautinių sveikatos priežiūros taisyklių (2005 m.) nuostatas				
Veiksmai	Proceso ir indėlio vertinimo kriterijai	Rodiklis	Faktinė reikšmė (I pusmetis)	Įgyvendinimas (proc.)
Administracinių teritorijų pasirengimo gripo pandemijai ir įgyvendinimo priemonių planų peržiūrėjimas ir koregavimas	Peržiūrėtų ir pakoreguotų administracinių teritorijų pasirengimo gripo pandemijai ir įgyvendinimo priemonių planų skaičius	32	8	25

Raupų valdymo planų rengimas, peržiūrėjimas ir atnaujinimas	Parengtų / peržiūrėtų ir atnaujintų raupų valdymo planų skaičius	21	5	24
Dalyvavimas žinybinėse, tarpžinybinėse pratybose užkrečiamųjų ligų klausimais bei jų organizavimas	Pratybų (žinybinių, tarpžinybinių) užkrečiamųjų ligų klausimais skaičius	7	3	43
Vykdyti medicininę-karantininę kontrolę valstybės sienos perėjimo punktuose	Medicininį-karantininių patikrinimų orlaiviuose skaičius	350	143	41
	Medicininį-karantininių patikrinimų laivuose ir keltuose skaičius	1000	556	56

Lentelėje matyti, kad priemonė *Vertinti biologinės kilmės ekstremalias visuomenės sveikatai situacijas pagal Pasaulio sveikatos organizacijos Tarptautinių sveikatos priežiūros taisyklių (2005 m.) nuostatas* nebuvo vykdoma labai aktyviai. Taip pat matyti, kad planuoti rodikliai nėra dideli, tad tikėtina, kad bus pasiekti per antrąjį pusmetį.

Bendras šio uždavinio įgyvendinimas ataskaitiniu laikotarpiu siekia **51** proc.

3. Tikslas: Didinti Tarnybos ir jai pavaldžių teritorinių visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų veiklos efektyvumą ir kokybę

3.1. Uždavinys: Gerinti Tarnybos ir jai pavaldžių teritorinių visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų veiklą ir teikiamų viešųjų paslaugų kokybę

Visuomenės sveikatos saugai užtikrinti reikalinga šiuolaikinė visuomenės sveikatos priežiūros sistema. Efektyviam šios sistemos plėtojimui būtini žmogiškieji ištekliai, sugebantys koncentruotai ir logiškai išdėstyti prioritetus bei atlikti užduotis. Žmogiškieji ištekliai visada buvo vienas svarbiausių šaltinių, reikalingų bet kuriai veiklai vykdyti, o pastaruoju metu, keičiantis ekonominei situacijai ir sparčiai atsinaujinant teisinei bazei, žmogiškieji ištekliai ir jų vystymas įgijo dar didesnę reikšmę. Darbuotojų profesionalumas tapo esminiu faktoriumi, lemiančiu greitą prisitaikymą prie pokyčių bei užtikrinančiu nepertraukiamą efektyvią įstaigų veiklą. Atsižvelgiant į šiuos faktus,

teritorinių visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų metiniuose planuose buvo numatyta kelti darbuotojų kvalifikaciją. Pirmojo pusmečio rezultatai pateikiami 10 lentelėje.

10 lentelė. Darbuotojų kvalifikacijos kėlimas, 2011 m. I pusmetis

Priemonės veiksmas – Darbuotojų kvalifikacijos kėlimas			
Proceso ir indėlio vertinimo kriterijai	Rodiklis	Faktinė reikšmė (I pusmetis)	Įgyvendinimas (proc.)
Kvalifikaciją kėlusią valstybės tarnautojų skaičius	250	244	98
Kvalifikaciją kėlusią darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, skaičius	65	80	123

Lentelėje matyti, kad 2011 m. pirmąjį pusmetį kvalifikaciją kėlė daugiau darbuotojų, nei buvo planuota per metus. Tai nutiko, kadangi šie rodikliai retai tiesiogiai priklauso nuo teritorinės visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos.

Bendras uždavinio įgyvendinimas siekia **103** proc.

4. Išvados

1. Nors bendras tikslo *Mažinti žalingo aplinkos poveikio visuomenės sveikatai riziką* uždavinių įgyvendinimo lygis per pirmąjį 2011 m. pusmetį gana aukštas ir siekia **56** proc., priemonės, skirtos šio tikslo uždaviniams įgyvendinti, buvo vykdomos netolygiai. Vieni priemonių vykdymo rodikliai nesiekė numatytosios reikšmės, kiti – gerokai viršijo planuotąsias. Silpniausiai buvo vykdoma priemonė *Vykdyti periodinę, grįžtamąją ir operatyviąją valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę*. Jos įvykdymas ataskaitiniu laikotarpiu siekia tik 46 proc. Kitų šio tikslo priemonių vykdymo rodiklių nukrypimai nuo plano nėra labai reikšmingi arba nulemti išorės veiksnių, kuriuos sudėtinga numatyti sudarant veiklos planą.

2. Tikslo *Stiprinti užkrečiamųjų ligų epidemiologinę priežiūrą ir kontrolę* uždavinių įgyvendinimas siekia 60 proc. Nors šio tikslo uždavinių priemonės taip pat nebuvo vykdomos labai tolygiai, jų neįgyvendinimo rizikos nenustatyta.

3. Tikslo *Didinti Tarnybos ir jai pavaldžių teritorinių visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų veiklos efektyvumą ir kokybę* uždavinys, numatytas metiniuose teritorinių visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų planuose, įgyvendintas 91 proc.

Direktorius

Vytautas Bakasėnas